

Item-and-Arrangement

maďarština (aglutinační)

v	PL	pád
eb	-ek	-∅
eb	-ek	-et
eb	-ek	-nek

Nom

Acc

Dat - Gen

čeština (fúzující)

v	PL+pád
žěn	-y
žěn	-y
žěn	-∅

<Vžěn><-y,PL+Nom>

<Vžěn><-y,PL+Acc>

<Vžěn><-∅,PL+Gen>

<Veb><-ek,PL><-∅,Nom>

<Veb><-ek,PL><-et,Acc>

<Veb><-ek,PL><-nek,Dat>

Nulové morfémy: konsekvence

v	PL	pád
eb	-ek	-∅
eb	-ek	-et
eb	-ek	-nek

Nom

Acc

Dat

v	SG	pád
eb	-∅	-∅
eb	-∅	-et
eb	-∅	-nek

<veb><-∅,SG><-∅,Nom>

<veb><-∅,SG><-et,Acc>

<veb><-∅,SG><-nek,Dat>

<veb><-ek,PL><-∅,Nom>

<veb><-ek,PL><-et,Acc>

<veb><-ek,PL><-nek,Dat>

Nulové morfémy

„akademická“ mluvnice češtiny

(Komárek, M. a kol. 1986. *Mluvnice češtiny 2*. Praha: Academia.)

imperativ

nes-∅-∅

tisk-n-i

minulý přechodník

(do-)nes-∅-∅-∅

(do-)děl-a-v-ši

Nom staven-í-∅

Acc staven-í-∅

Gen staven-í-∅

Dat staven-í-∅

Loc staven-í-∅

Ins staven-í-m

Teorie morfologie: různý přístup k významu

Item-and-Arrangement (IA)

význam slov

→ vzniká přidáváním morfémů

Item-and-Process (IP)

realizační teorie morfologie

Distributed Morphology, Nanosyntax

význam slov

→ vzniká přidáváním významových rysů a ty se realizují (= vyslovují) danými morfémy

slovo *ebeknek*, významy: v, PL, Dat

<v**eb**><-**ek**,**PL**><-**nek**,**Dat**>

v

+ PL

+ Dat

↓

↓

↓

<v**eb**>

<-**ek**,**PL**>

<-**nek**,**Dat**>

IA vs. IP

IA → slovní tvary mají symetrickou morfematickou strukturu

IP → slovní tvary nemusejí mít symetrickou morfematickou strukturu

v	SG	pád
eb	-∅	-∅
eb	-∅	-et
eb	-∅	-nek

Nom

Acc

Dat

v	SG	pád
eb		
eb		-et
eb		-nek

<eb,v+SG+Nom>

Ablaut

IA-model

v	PL
book	-s
feet	-∅

$\langle vbook \rangle \langle -s, PL \rangle$

$\langle vfoot \rangle \langle -\emptyset, PL \rangle$

+ [ʊ] => [i:] / vfoot

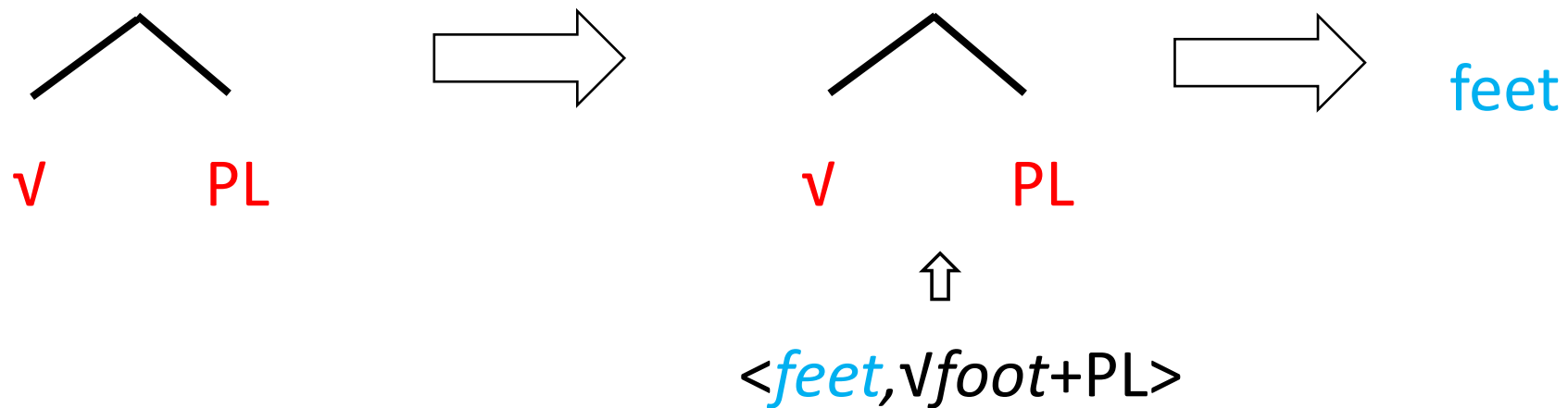
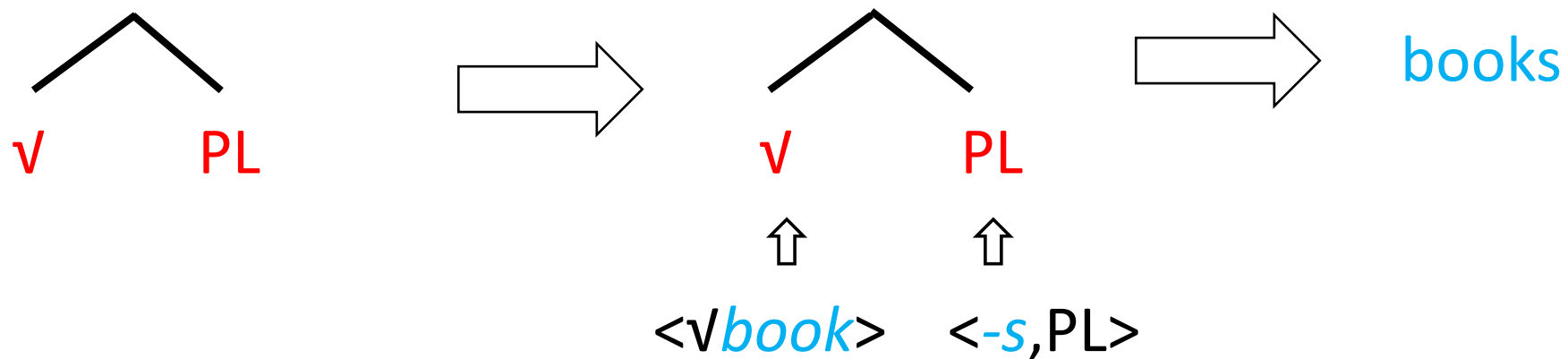
IP-model (Nanosyntax)

v PL

book	-s
feet	

$\langle feet, vfoot+PL \rangle$

Morfémy realizují strukturu

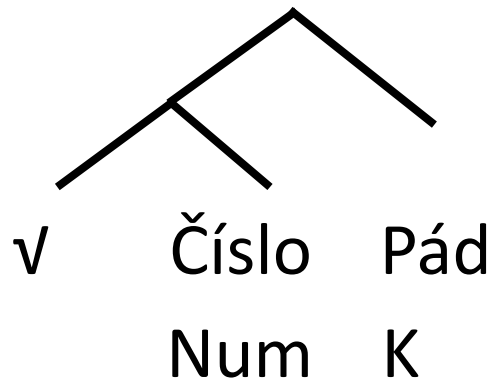

Seřazení morfémů a struktura

finština (ugrofinské j.)

talo -i -ssa

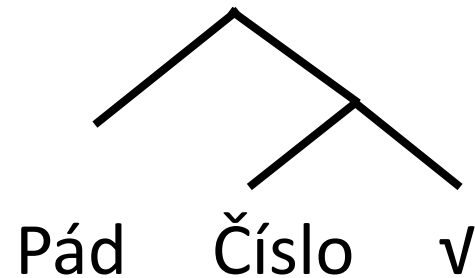
vdům PL Inessiv

zuluština (bantuské j.)

ku- (a)ba- ntu

Locativ PL včlověk

Morfologická struktura

- morfologická struktura $\neq$ lineární řetězec morfémů
= hierarchie morfémů v řetězci

- Co umí hierarchie vysvětlit (a co neumí vysvětlit prostá linearita):
  1. víceznačnost morfologických forem
  2. interakce mezi nesousedními morfémy morfologických forem

Dvojznačnost forem: americký fotbalista

americký **fotbalista**

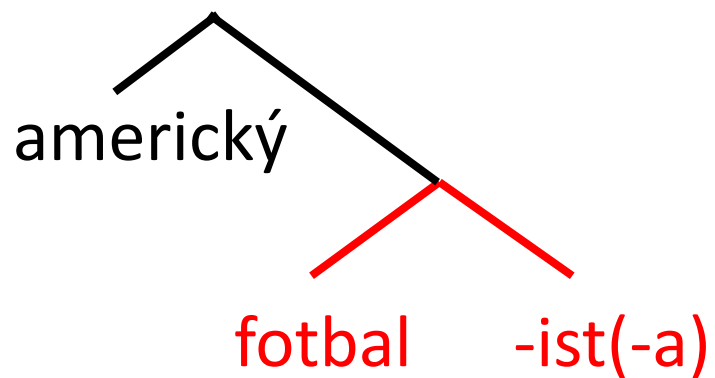

americký **fotbalista**

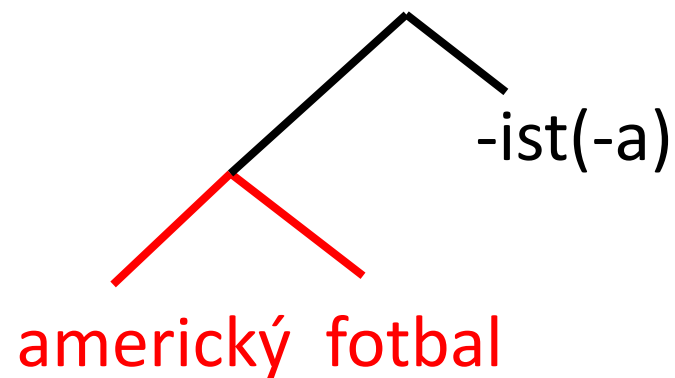
Různá struktura

americký fotbalista

John's car.

americký fotbalista

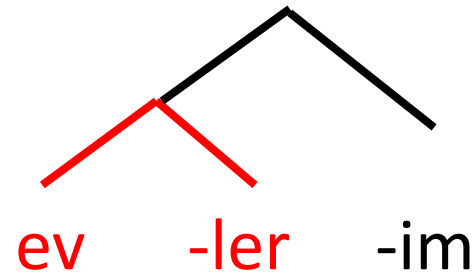
[Mary and John]'s car.

Dvojznačnost forem: turečtina

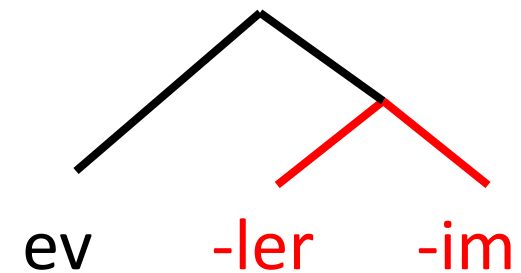
ev-ler-im

Vdům-PL-Poses

význam A: jeho **domy**

význam B: **jejich** dům

Nelineární interakce morfémů

vlas-at-ý

*černo-vlas-at-ý

černovlas-ý

nos-at-ý

*plosko-nos-at-ý

ploskonos-ý

roh-at-ý

*tří-roh-at-ý

tříroh-ý

hrb-at-ý

*dvou-hrb-at-ý

dvouhrb-ý

zub-at-ý

*šavlo-zub-at-ý

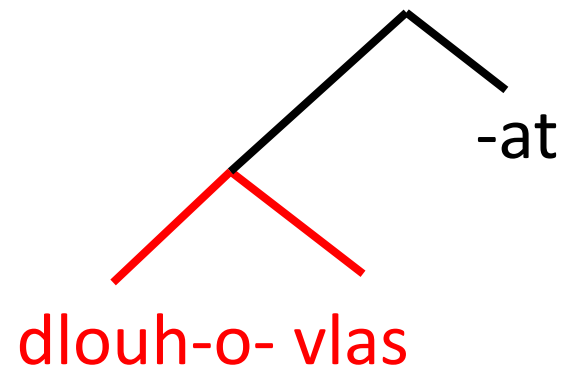
šavlozub-ý

*dlouhovlasatý

vlas-at(-ý)

*dlouh-o-vlas-at(-ý)

Bracketing paradoxes: *unhappier*

- konflikt mezi morfologickou a sémantickou strukturou

morfologie: [un[[happi]er]]

sémantika: [[un[happi]]er]

(big)_σ

bigg-er

= 'více nešťastný'

(happy)_{σσ}

happi-er

≠ 'ne více šťastný'

(careful)_{σσσ}

more careful

(intelligent)_{σσσσ}

more intelligent

Význam vs. forma: čeština

závěsný   význam: který se zavěšuje → deverbální adj.

forma: zá-věs-n(-ý) → denominální adj.

x

za-věsit vs. zá-věs

výchovný   význam: který vychovává → deverbální adj.

forma: vý-chov-n(-ý) → denominální adj.

x

vy-chovat vs. vý-chova